

254

Ὁ ἱστορικὸς δὲν μπορεῖ νὰ φωτίσει τὴν περιοχὴ τοῦ παρελθόντος, ἀν δὲν τὴν προικίσει ἀπὸ πρὶν μὲ τὴ διάσταση τοῦ μέλλοντος.

255

Ἡ πρόοδος εἶναι μιὰ νίκη τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, ἄλλοτε οὐσιαστικὴ κι ἄλλοτε τυπικὴ ἢ συμβολικὴ, πάνω στὶς ἀντίμαχες φυσικὲς δυνάμεις, τὶς πάντοτε εἰμαρτές.

256

Μεγάλος καλλιτέχνης είναι εκείνος που προσ-
δίδει στην εφήμερη μορφή τὸ ἦθος τῆς αἰώ-
νιας οὐσίας. Μεγάλος φιλόσοφος είναι εκείνος
που ἐρμηνεύει τὸ πάθος τῆς εφήμερης ζωῆς
μὲ τὸ πνεῦμα τῆς ἀθανασίας τοῦ θανάτου.

257

Ἡ «Θεία Κωμωδία»! Δὲν νομίζετε ὅτι εἰ-
ρωνεύεται τῇ Βίβλο καὶ προετοιμάζει τὴν ἔ-
λευση τοῦ νιτσεϊκοῦ Ζαρατούστρα καὶ
τὸ εὐαγγέλιο τοῦ Ὑπερανθρώπου;

258

Ἡ ἐπιστήμη — στὴν πλατειὰ σημασία τῆς γνώσης — αὐξάνει ἀδιάκοπα τὶς μεταφυσικὰς ῥοπὲς τοῦ ἀνθρώπου, πολλαπλασιάζει τὰ προβλήματα του καὶ ἀνοίγει ὄλο καὶ περισσότερο τὸ ἐπίγειο καὶ τὸ ἐπουράνιο πεδίο τῶν ἐρευνῶν του. Ἡ ἐπιστήμη εἶναι μιὰ πηγὴ προόδου, πὺν τελευταῖο της ὄριο πρέπει νὰ εἶναι ἡ παντοδυναμία τοῦ ἀνθρώπου.

259

Ἡ συστηματικὴ φιλοσοφία εἶναι ὅ,τι περίπου ἡ ἀρχιτεκτονική.

260

“*Ας μιλοῦμε πάντα για τὸ Αὔριο, — ἐκεῖνο πού, για τὴ σκέψη, θὰ φθάσει κάποτε καί, για τὴν καρδιά, δὲν θὰ φθάσει ποτέ. Τὰ μάτια μας κουράστηκαν πιά νὰ κοιτάζουν ψηλά, νὰ ἐποπτεύουν τοὺς ἐπουράνιους καὶ τοὺς ὑπερουράνιους τόπους. Καιρὸς εἶναι νὰ κοιτάξουν ἴσια μπροστά, στὴ γραμμὴ τοῦ χρόνου, τὶς ἀπόψεις τοῦ μέλλοντος.*”

261

“*Ἡ πίστη καὶ ἡ ἀμφιβολία δὲν κατακτοῦν ποτὲ ὡς τὸ βάθος τῆς τῆς μεγάλης ψυχῆ. Πάντα σπιλώνει τὴν πίστη ἡ ἀμφιβολία καὶ πάντα ἀμβλύνει τὴν ἀμφιβολία ἡ λεπτὴ ἀφή τῆς πίστεως.—
Μαρτύριο ἡ ἀμφιβολία, μαρτύριο καὶ ἡ πίστη.
Τὴν ἀνάπαυση τὴ δίνει μονάχα ἡ
γνώση—καὶ ὁ θάνατος!*”

262

Φιλοσοφία σημαίνει κυριαρχία. Κυριαρχία πάνω σὲ ὅ,τι τὸ σφιγγῶδες, τὸ παράδαξο καὶ τὸ μαγικὸ κλείνουν οἱ ὑπάρξεις καὶ τὰ πράγματα.

263

Ἐπάρχουν ἐποχὲς πού οἱ ἄνθρωποι ἀγαποῦν τὶς μεγάλες ἰδέες καὶ ἐποχὲς πού οἱ ἄνθρωποι ἀγαποῦν τὶς μεγάλες λέξεις. Οἱ πρώτες ὑπηρέτουں τῆ θρησκεία· οἱ ἄλλες, τῆ μαγεία· καὶ καμιά τὴν ἀλήθεια.

264

Ἡρωικὸς ἄνθρωπος εἶναι ἐκεῖνος ποῦ, ὅταν ξεκινάει γιὰ νὰ πραγματοποιήσῃ μιὰ ἀποστολή, ἕνα σκοπὸ ἢ ἕνα ἔργο, διαλέγει ἀπὸ ἐνστικτο τὸν πιὸ δύσκολο καὶ πιὸ ἐπικίνδυνο δρόμο.

265

Μὴ δοκιμάζεις νὰ μείνεις ἀδρανής. Ἡ δράση, ὅστερα ἀπὸ μιὰ παύση ἀκινησίας, χάνει τὸ θέλγητρο ἐκεῖνο καὶ τὴ μέθη ἐκείνη ποὺ ὕμνησαν οἱ ἀπόστολοι τῆς ἐντατικῆς καὶ τῆς μυριοδιάστατης ζωῆς.

266

Νὰ βρῖσκεις τὴ χρυσῆ τομὴ ποῦ διαχωρίζει
τὸ ἀνθρώπινο πνεῦμα ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη φύ-
ση : αὐτὸ εἶναι τὸ ὑψιστὸ σημεῖο
τῆς σοφίας σου.

267

Μέσα σὲ κάθε ἠθικὴ πράξη ὑπάρχει κάτι, τὸ
ἴδιο πάντα, ποῦ προαναγγέλλει κάτι ἄλλο ποῦ
θάρθει, ποῦ δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ ἔρθῃ κάποτε.
Θὰ εἶναι ἡ χάρη τῆς ἀθανασίας ; Θὰ εἶναι τὸ
δῶρο τῆς εὐθανασίας ; Ἡ ἄραγε, κάτι σὰν μιὰ
νέα πηγὴ, σὰν μιὰ νέα διάσταση τῆς ζωῆς ;

268

“Ο ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ πιστεύει στὸ Θεό,
ἂν αἰσθάνεται πῶς καὶ ὁ Θεὸς πιστεύει
στὸν ἄνθρωπο.

269

“Ὅ,τι εἶναι μεγάλο — μῖσος ἢ ἀγάπη, δέος ἢ
τόλμη, πάθος ἢ ἀρετή, πίστη ἢ ἀμφιβολία, τα-
πεινοφροσύνη ἢ ἀλαζονεία, ὄρμη ἢ καρτερία,
κλπ. — εἶναι χωρὶς ἄλλο καρπὸς ἠθικῆς, εἶναι
ἅγιο, δίκαιο, ὑπέροχο καὶ ὠραῖο. Τί σημαίνει
ἂν τοῦτο ἢ ἐκεῖνο ἢ κατὰ συνθήκην ἠθικὴ θέ-
λησε νὰ τὸ ἐξοβελίσει; Τὸ μεγάλο δὲν μπορεῖ
νὰ μετρηθῆ ἢ νὰ ἐκτιμηθῆ μὲ τὴν τυπικὴ λο-
γικὴ. Εἶναι συνυφασμένο μὲ τὸ βαθύτερο σκο-
πὸ τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς, πὺ ἀποβλέπει στὴν
ὑπέρβαση τῆς Γῆς καὶ στὴν κατάκτη-
ση τοῦ Οὐρανοῦ.

270

Μᾶς ἔμαθαν τὴν τέχνη τῆς ἀγάπης, τὴν τέχνη
τῆς ἐλπίδας, τὴν τέχνη τοῦ πόνου, τὴν τέχνη
τῆς σιωπῆς. Ποιός ὅμως θὰ μᾶς μάθει τὴν
τέχνη τοῦ φόβου, ποὺ εἶναι σ' ὄλους μας ὁ
πρῶτος ὀρίζοντας τῆς ζωῆς ;

271

Αὐθεντικὸς ἄνθρωπος εἶναι ἐκεῖνος ποὺ, παν-
τοῦ, σὲ ὄλα, φθάνει στὸ ὄριο τῆς ζωῆς καὶ
ἀντιμετωπίζει, ἀδείλιαστος πάντα, τὸ θάνατο.

272

Ἡ πιὸ πειστικὴ ἀπὸ τὶς θρησκείες μας : ἐκείνη ποὺ ὑψώνει ὡς ἀντικείμενο λατρείας τὴν ἀνθρώπινη παντοδυναμία καὶ ποὺ θεωρεῖ ὡς ὑψιστες ἀρετὲς τὴν ἀέναη προσπάθεια, τὴν ἀέναη πάλη καὶ δημιουργία.

273

Τὸ μυστήριον τοῦ ἀχανοῦς δὲν ἐνοικεῖ στὸν ἑναστρο οὐρανό· ἐνοικεῖ στὸν ἑναστρο ἄνθρωπο.